

Arbeidsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

postmottak@ad.dep.no

Deres ref.: 11/4235

Vår ref.: 11/4783

Dato: 13.12.2011

Høringsnotat - Tiltak for å forebygge og avdekke misbruk av velferdsordninger

Det vises til ovennevnte høringssak.

Høringsdokumentet har vært sendt til relevante organisasjonsledd i Legeforeningen, og høringssvaret er behandlet av Legeforeningens sentralstyre.

1. Innledning

I 2009 ble det vedtatt lovendringer i folketrygdloven gjennom etablering av bedre muligheter til å forebygge og avdekke trygdemisbruk og å kreve tilbake urettmessig mottatte ytelser. Legeforeningen støtter tiltak mot trygdemisbruk, og at eksisterende kontrolltiltak videreutvikles og effektiviseres, men vil anmode om at det tilrettelegges for at tilliten i en behandlerrelasjon kan ivaretas. Det må derfor ikke benyttes mer informasjon enn strengt tatt nødvendig for formålet. Legeforeningen støtter for øvrig følgende forslag til endring med angitte forbehold:

- Adgang til å kreve opplysninger direkte fra revisor/forretningsfører i saker om inntektsavhengige ytelser til selvstendig næringsdrivende
- Bestemmelser om registersamkjøring, såfremt det ikke omfatter helseregistre
- Legitimasjonsplikt ved krav om trygdeytelser, såfremt det gjøres tydelige unntak når det er unødig eller ikke hensiktsmessig
- Rapporteringsplikt for andre offentlige organer

Legeforeningen vil i vårt høringssvar spesielt kommentere kravet om legitimasjonsplikt og samkjøring av registre (punkt 2 og 3).

2. Legitimasjonsplikt

Legeforeningen ønsker å bidra til reduksjon av trygdemisbruk, som utvilsomt er et betydelig samfunnsproblem. Krav om legitimasjon ved krav om trygdeytelser er vår oppfatning ett av flere virkemidler som kan være med på å gjøre noe med dette. Vi gir derfor som utgangspunkt vår tilslutning til å innføre et krav om legitimasjon ved krav om trygdeytelser.

Innledningvis vil vi imidlertid få bemerke at dette er en type krav som er svært sjeldent, og kan, hvis det brukes på en uheldig måte, bidra til en mistenkeliggjøring av pasienten. Det bør derfor utvises tilbakeholdenhet med tanke på når slik legitimasjon skal kreves.

Legitimeringskrav må aldri være til hinder for at pasienter oppsøker lege for nødvendig helsehjelp. I akutte situasjoner er det ikke hensiktsmessig å be om legitimasjon. Allmenn legitimasjonsplikt ved enhver konsultasjon som fører til trygdeytelser (sykemelding, blå resept etc.), vil opplagt kunne heve terskelen for å oppsøke lege, og vil dermed kunne hindre pasienter i å få nødvendig helsehjelp.

Legitimasjonsplikten må derfor først og fremst forbeholdes de tilfeller der legen skal utstede en erklæring til NAV som vil kunne danne grunnlag for (lang)varige trygdeytelser. Dette er vesentlig for å ivareta pasientsikkerheten, og for at legen skal kunne ivareta sin rolle som medisinsk rådgiver og behandler.

Lovteknikken på dette punktet bør endres, slik at hovedregelen er at det ikke er legitimeringsplikt, men med unntak for de tilfeller der pasienten ikke er kjent. De tilfellene som krever legitimasjon nevnes spesifikt, eksempelvis der identiteten er uklar/usikker. Legitimasjonsplikten bør med andre ord ikke utformes som et generelt krav med enkelte unntak. Der pasienten står på fastlegens liste, er kjent for legen eller der det er uhensiktsmessig av andre grunner, må det ikke være krav om legitimasjon. Det er uheldig dersom krav som dette innføres med negative konsekvenser for behandlerrelasjonen. Det bør imidlertid være adgang å be om legitimasjon der legen er i tvil om pasientens identitet.

Ved kortere sykmeldinger og blåresepter, som ofte blir skrevet på legevakt, bør det heller ikke være krav om legitimering. Risikoen for at en pasient oppgir falsk identitet i denne sammenheng vil etter vår vurdering neppe gi åpning for misbruk i stort omfang, idet sykemeldingene uansett vil være av kort varighet og forskrivningene små.

En god og enkel tilrettelegging i praksis er en forutsetning for god implementering av nye regler. Bekreftelse på at identiteten er kontrollert eller kjent bør derfor innarbeides i rutinen med å ferdigstille legeerklæringer. I dag finnes det for eksempel en slik rutine ved forskrivning av A-resepter, hvor man har en egen avkrysning i blanketten for "legitimasjon vist" eller "pasienten er kjent". Legeforeningen foreslår en tilsvarende ordning for legeerklæringer som underbygger krav om ytelse fra Folketrygden.

3. Samkjøring av registre/personvern

Legeforeningen ser at det er behov å samkjøre opplysninger mellom ulike offentlige etaters registre/databaser. Vi ser også at det mest sannsynlig vil både forenkle og styrke arbeidet med å redusere misbruk av velferdsytelser, bl.a. ved utvelgelse av saker til kontroll.

Det er imidlertid problematisk i forhold til personvernet dersom opplysningene brukes utenfor det formålet de er innsamlet for. Registersamkjøring bør derfor generelt begrenses til de registre som er helt nødvendig for å kunne utføre arbeidet. Personvern hensyn må vurderes spesielt i forhold til hvert enkelt register dette dreier seg om med, herunder hensyn til nytte for formålet og "kostnad" for personvernet.

Det er i høringen ikke gjort noen klar avgrensning av hvilke type registre samkjøringen skal omfatte. De mest aktuelle registrene som er nevnt er skattetaten, brønnøysundregistrene,

utlendingsdirektoratet, posten og toll- og avgiftdirektoratet. Etter bestemmelsens ordlyd kan imidlertid personidentifiserbare helseregistre tenkes omfattet.

Vi registrerer at departementet skriver at ”helseopplysninger om den enkelte ikke synes aktuelle for denne typen kontroll”. Dette støttes av Legeforeningen. Bruk av helseopplysninger utenfor det formål de er innhentet til bidrar til å svekke tillitsforholdet mellom pasient og helsepersonell/helsetjenesten. Legeforeningen er derfor opptatt av at hensynet til personvernet må veie tungt i slike spørsmål, jf også tidligere uttalelser ved forslag om endring av folketrygdloven. Vi vil derfor stille som forutsetning at åpningen for registersamkjøring ikke vil omfatte helseregistre, og ber om at dette eksplisitt fremgår av lovteksten.

Med hilsen
Den norske legeforening

Geir Riise
generalsekretær

Anne Kjersti Befring
direktør Jus og arbeidsliv

Saksbehandler: Synne Bjørvik Staaen
Kopi: Akademikerne